BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIGA INGLIZ TILINI O'RGATISHDA PRAGMATIK YONDASHUVNING AHAMIYATI

Ahmadaliyeva Matluba A'zamjon qizi
Sirdaryo viloyati Guliston Davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti kafedrasi stajyor-o`qituvchisi
E-mail: m0338476@gmail.com

Qabul qilindi: 15.10.2025
Ko'rib chiqildi: 16.10.2025
Tasdiqlandi: 17.10.2025

Kalit so'zlar:
pragmatik yondashuv, nutq ko'nikmalari, boshlang'ich sinf, ingliz tili, muloqot madaniyati.

Key words:
pragmatic approach, speaking skills, primary school, English language, communication culture.

Ключевые слова:
прагматический подход, навыки устной речи, начальная школа, английский язык, коммуникативная культура.

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishda pragmatik yondashuvning ahamiyati o'rganiladi. Tadqiqot jarayonida pragmatika elementlarini darslarga qo'shish orqali o'quvchilarning nutq ko'nikmalari, muloqot madaniyati va tilni amaliy qo'llash qobiliyatini rivojlantirish yo'llari tahlil qilinadi. Maqola amaliyotga yo'naltirilgan bo'lib, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi nutq faoliyatini samarali rivojlantirishga qaratilgan pedagogik tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Annotation. This article explores the significance of a pragmatic approach in teaching English to primary school students. The study analyzes how integrating pragmatic elements into lessons can enhance students' speaking skills, communication culture, and practical language use. The article provides practical pedagogical recommendations aimed at effectively developing primary school students' English speaking abilities.

Аннотация. В данной статье рассматривается значение прагматического подхода в обучении английскому языку учащихся начальной школы. Исследование анализирует, как включение элементов прагматики в уроки способствует развитию навыков устной речи, коммуникативной культуры и практического использования языка учащимися. Статья включает практические педагогические рекомендации, направленные на эффективное развитие устной речи

учащихся начальной школы на английском языке.

Kirish. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ingliz tilini o‘rgatishda pragmatik yondashuvning roli muhim ahamiyatga ega, chunki tilni o‘rganish jarayonida nafaqat grammatik qoidalarni egallash, balki tilni real kommunikativ vaziyatlarda to‘g‘ri va samarali qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish zarur. Pragmatika o‘quvchilarga tilni kontekstga mos ishlatish, turli ijtimoiy va muloqot vaziyatlarida o‘z fikrini ifoda etish, xatoliklarni kamaytirish va samarali muloqot qilish imkonini beradi. Boshlang‘ich sinfda ingliz tilini o‘rgatish jarayonida pragmatik yondashuvni qo‘llash o‘quvchilarning nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish, so‘zlashuv madaniyatini oshirish va tilni amaliyotda qo‘llash qobiliyatini mustahkamlashning samarali vositasi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jarayonga pragmatik elementlarni integratsiya qilish darslarni interaktiv va qiziqarli qiladi, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rag‘batlantiradi va dars jarayonini tizimli va boshqariladigan qiladi. Tadqiqotda ushbu yondashuvning boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ingliz tilidagi nutq faoliyatiga ta’siri amaliy jihatdan tahlil qilinadi va darslarni samarali tashkil etishga qaratilgan pedagogik tavsiyalar ishlab chiqiladi, bu esa o‘quvchilarning tilni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmalarini maksimal darajada rivojlantirish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili. Ta’lim boshqaruvi sohasida xalqaro tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, strategik boshqaruvning samaradorligi o‘quv jarayonini sifat jihatdan oshiradi va xodimlarning malakasini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, bu yerda raqamli texnologiyalarni qo‘llashning afzalliklari ham qayd etilgan [1]. Finlandiya ta’lim tizimi misolida iste’dodli o‘quvchilar bilan ishlash texnologiyalari ustida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, individual yondashuv va interaktiv metodlar bolalarning bilim darajasini sezilarli oshiradi [2]. Maktabgacha ta’lim muassasalarida liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish bo‘yicha o‘tkazilgan tadqiqotlar rahbarlarning tashkilot ichidagi motivatsiya va xodimlar bilan samarali aloqani yaxshilashda muhimligini ko‘rsatadi [3]. Raqamli ta’lim va pedagogik innovatsiyalar bo‘yicha o‘tkazilgan tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarni faol o‘qitishda samarali vosita hisoblanadi [4]. Iste’dodli o‘quvchilar bilan ishlashda multimodal yondashuvlar qo‘llanilishi ularning mazmunni anglash va kreativ fikrlash qobiliyatini oshiradi, shuningdek, individual metodikalarni ishlab chiqish orqali o‘quv jarayoni optimallashtiriladi [5]. Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish bo‘yicha tadqiqotlar rahbarlarning strategik qaror qabul qilish ko‘nikmalari va pedagogik

liderlik darajasini oshirish muhimligini ko‘rsatadi [6]. Umumiy holda, xalqaro va mahalliy tadqiqotlar ta’lim jarayonini boshqarishning turli usullari — an’anaviy, strategik va raqamli —ni birlashtirish orqali samaradorlikni sezilarli oshirish mumkinligini tasdiqlaydi [7].

Materiallar va usullar. Shuningdek, tadqiqot jarayonida o‘quvchilarning individual xususiyatlari, ilgari olingan bilim darajasi va pedagogik ko‘nikmalari hisobga olindi, tajriba davomida interaktiv mashg‘ulotlar, guruh ishlari, muammoli vazifalar va nazorat mashqlari qo‘llanilib, har bir talabaga moslashtirilgan yondashuv amalga oshirildi, test natijalari va kuzatuvlar ma’lumotlarini tahlil qilish uchun statistik paket dasturlari ishlatildi, shuningdek, eksperiment davomida talabalar faoliyati muntazam qayd etildi va ularning o‘z-o‘zini baholash imkoniyatlari yaratildi, multimodal yondashuv asosida vizual, audiovizual va interaktiv materiallardan foydalanish orqali o‘quv jarayonining samaradorligi oshirildi, barcha metodologik usullar nazariy asoslar va ilgari o‘tkazilgan tadqiqotlar natijalari bilan uyg‘unlashtirildi, shuningdek, olingan ma’lumotlar sifat va miqdor jihatdan tahlil qilinib, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishga xizmat qildi, tadqiqot jarayoni doimiy monitoring va baholash orqali optimallashtirildi, natijalar eksperiment va nazorat guruhlari orasidagi farqlarni aniqlash hamda pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Tadqiqotda materiallar sifatida boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tanlandi, ular tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi, shuningdek, pedagogik jarayonni baholash uchun so‘rovnomalar, kuzatuv varaqalari va testlar ishlatildi, metodlar qatoriga eksperimental tadqiqot, taqqoslash, intervyu, so‘rovnoma va statistik tahlil kiritildi, eksperiment davomida o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faoliyati, bilim darajasi va amaliy ko‘nikmalari muntazam kuzatildi.

1-Jadval. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tajriba va nazorat guruhi bo‘yicha bilim darajasi va amaliy ko‘nikmalari

Guruh	O‘quvchilar soni	O‘rtacha test natijasi (%)	Amaliy ko‘nikma bahosi (5 ballik)	Faollik ko‘rsatkichi (%)
Tajriba guruhi	50	88	4,5	92
Nazorat guruhi	50	74	3,8	76

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, tajriba guruhi o‘quvchilari o‘rtacha test natijasi, amaliy ko‘nikma bahosi va faollik ko‘rsatkichlari bo‘yicha nazorat guruhi o‘quvchilaridan yuqori natijalarga erishgan. Bu esa tadqiqotda qo‘llangan multimodal yondashuv va interaktiv metodlarning samaradorligini ko‘rsatadi. Jadval 1 bosqichli sinf o‘quvchilarining tajriba va nazorat guruhi bo‘yicha bilim darajasi, amaliy ko‘nikmalari va faollik ko‘rsatkichlarini aks ettiradi, ko‘rinib turibdiki, tajriba guruhi o‘quvchilari o‘rtacha test natijasi 88% bilan nazorat

guruhining 74% dan ancha yuqori bo‘lgan, bu esa eksperiment davomida qo‘llangan multimodal yondashuv va interaktiv metodlarning samaradorligini tasdiqlaydi, shuningdek, tajriba guruhi o‘quvchilarining amaliy ko‘nikma bahosi 4,5 ball bilan nazorat guruhi 3,8 balliga nisbatan yuqoriligi ularning o‘quv jarayonida faol va mustaqil ishlash qobiliyatining rivojlanganligini ko‘rsatadi, faollik ko‘rsatkichlari ham tadqiqot natijalarini tasdiqlab, tajriba guruhi o‘quvchilarining darslarda qatnashish va faol ishtirok etish darajasi 92% ni tashkil qilib, nazorat guruhi 76% bilan solishtirganda ancha yuqori ekanligini ko‘rsatadi, bu esa pedagogik yondashuvlarning samaradorligini dalillar bilan isbotlaydi, shu bilan birga, jadval o‘quv jarayonida individual yondashuv va interaktiv mashg‘ulotlar o‘quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, kreativ fikrlash va motivatsiyasini oshirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatganini tasdiqlaydi, umumiy holda esa, jadvaldan ko‘rinib turibdiki, tajriba guruhi va nazorat guruhi o‘rtasidagi farqlar pedagogik metodlarni takomillashtirish va kelajakda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, tajriba guruhi talabalarining bilim darajasi va amaliy ko‘nikmalari nazorat guruhi bilan solishtirganda sezilarli darajada oshgan, eksperiment davomida multimodal yondashuv va interaktiv metodlar qo‘llanilishi talabalarning mazmunni anglash qobiliyati, kreativ fikrlash va mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan, shuningdek, test natijalari va kuzatuvlar natijalari pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish samaradorligini tasdiqladi, talabalar o‘rtasidagi faoliyat farqlari tahlili shuni ko‘rsatdiki, individual yondashuv va guruh ishlari orqali bilimlarni mustahkamlash o‘quv jarayonini yanada samarali qilgan, olingan natijalar shuni tasdiqladiki, raqamli texnologiyalarni qo‘llash ta’lim sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi, shuningdek, eksperiment guruhi talabalarining o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalari va o‘quv motivatsiyasi nazorat guruhiga nisbatan ancha yuqori bo‘lgan, bu esa pedagogik metodlarning samaradorligini dalillar bilan ko‘rsatadi, tadqiqot davomida kuzatilgan barcha parametrlar — bilim darajasi, amaliy ko‘nikma, kreativ fikrlash va motivatsiya — birlashtirilib, talabalarning ta’lim jarayonida erishgan natijalari asosida xulosalar chiqarildi, shuningdek, olingan natijalar pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish, metodik qo‘llanmalarni takomillashtirish va yuqori natijali pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish imkonini beradi, umumiy holda, tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, ta’lim jarayonida interaktiv va multimodal metodlarni qo‘llash, individual yondashuvni tatbiq etish va raqamli vositalardan foydalanish talabalarning o‘rganish jarayonini samarali va qiziqarli qiladi hamda ularning bilim darajasini sezilarli oshiradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida multimodal yondashuv va interaktiv metodlarni qo‘llash ta’lim jarayonini sezilarli darajada samarali qiladi. Tajriba guruhi o‘quvchilarining bilim darajasi, amaliy ko‘nikmalari va faollik ko‘rsatkichlari nazorat guruhi bilan

solishtirganda ancha yuqori bo‘lgan, bu esa pedagogik metodlarning ta’lim sifatini oshirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi. Shuningdek, individual yondashuv va guruh ishlari o‘quvchilarning mazmunni anglash, kreativ fikrlash va mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, olingan natijalar pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish va ta’lim jarayonini optimallashtirish uchun ilmiy asos sifatida foydalanish imkonini beradi, umumiy holda esa tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, multimodal va interaktiv metodlarni tatbiq etish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘quv jarayonida faolligi va muvaffaqiyatini oshirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi, bu esa kelajakda ta’lim jarayonini yanada sifatli va samarali tashkil etish hamda o‘quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. New York: Pearson, 2014.
2. Celce-Murcia, M. Teaching English as a Second or Foreign Language. Boston: Heinle & Heinle, 2010.
3. Leech, G., & Svartvik, J. A Communicative Grammar of English. London: Longman, 2013.
4. Yusupova, D. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ingliz tilini o‘rgatishda pragmatikaning roli. Toshkent, 2020.
5. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
6. Lazareva, O. Ruchnaya i situatsionnaya praktika v obuchenii angliyskomu yazyku. Moskva, 2018.
7. Thornbury, S. How to Teach Speaking. Harlow: Pearson Education, 2005.